

vrij groote ruimte. Eerlijk gezegd, wist ik niet goed wat ik zag. Waren dat grutto's? Die in elkaar gedoken, op één poot rondhippende vogels? Ik kende ze niet anders dan uit de wei, waar ze glanzend en stralend rondstapten, ik kende ze niet anders, dan getweeën, gedrieën, luid roepend, rondslierend door de lucht.

Neen, wilt ge meer van de vogels weten, ga naar buiten. En als ge de vogels beter hebt leeren kennen, en de natuur hebt leeren waardeeren, dan zult ge aan het eind van een vermoeienden, maar prachtigen dag met den bijbelschrijver zeggen: En God zag, dat het goed was.

VOOR- EN NAJAAR OP DE BEER.

VOORJAAR.

Nu in mijn tuin de laatste crocussen bloeien, het blauw der scilla's naast het geel der primula's prijkt, de ribes één rood waas is en de knoppen van den eschdoorn op springen staan, kan ik moeilijk anders dan over 't voorjaar schrijven.

De voederplaatsen zijn opgeruimd, de nestkastjes schoongemaakt, bij elk zonnetje vliegen de bijen uit, de appel- en peereboomen laten duidelijk hun belofte van bloei zien; van wat anders zou ik dan vertellen, dan van het voorjaar?

Een paar mistellijsters zetten in liefdesvlucht elkan- der na, hoog in de toppen der linden, de koolmeezen doen hetzelfde tusschen de takken van den appel; de musschen en de merels slepen met nestmateriaal, de

staartmeezen leggen de laatste hand aan hun keurig met korstmos bedekt nest, tegen den stam van een met klimop omwoekerden boom; waarover anders zal ik 't dan hebben, dan over het voorjaar?

Het voorjaar en ik herinner me een voorjaarsdag, zooals ik er zelden een beleefd heb. Dat was het vorige jaar op de Beer, het vogeleiland.

Een paar jaar achtereen had ik daar gekampeerd in Augustus, den laatsten keer met twee familieleden. We hadden er schuilhutten gebouwd aan duinplasjes en in 't riet, om vogels te fotografeeren, we hadden er tot diep in den nacht met behulp van een sterke lamp en van smeer op vlinders gejaagd, we hadden er uren lang gesjouwd en er lui gelegen in het duin. Toen hadden we afgesproken er samen ook eens een voorjaarsdag heen te gaan. Eén der jachttopzichters zou mij waarschuwen, wanneer de meeste vogels weer naar hun broedterrein waren teruggekeerd.

En zoo kwam dan op een goeden dag het bericht. Dadelijk werden er van drie kanten plannen gemaakt om er tusschenuit te knippen en nadat alles behoorlijk was voorbereid, was dan eindelijk het uur gekomen, dat wij in den trein stapten. Het was donker en het regende. Het regende nog in Rotterdam, het regende in Hoek van Holland, het regende, toen we overvoeren, maar toen we voet aan wal zetten, vielen juist de laatste druppels en begon een ongelooflijk mooie, met zon doorstraalde dag.

Ik zal geen beschrijving geven van het landschap, want ik weet bij ervaring, dat ook de beste beschrijving er nauwelijks een beeld van geeft. Als je er komt, ziet het er toch weer heel anders uit, dan je had gedacht. Toen ik voor 't eerst op de Beer kwam, met

een der schrijvers van het prachtige boek: „Het vogeleiland”, dat ik van te voren nog eens extra had bestudeerd, was wat ik zag toch nog anders dan de indruk, dien ik er van gekregen had. En toch heb ik door latere vergelijking gezien, hoe goed ook het terrein in genoemd boek beschreven is.

Laat ik volstaan met te zeggen: een door elkaar gegooid duinlandschap; een breed, grootendeels groen strand; tusschen de verspreide duingroepen groote, met gras of andere planten begroeide vlakten; in 't zuiden het z.g.n. rietmoeras; in 't noorden, naar den kant van den Waterweg, evenwijdig loopend met het water, naast elkaar enkele hooge wallen, gevormd door opgeworpen klei, toen de Waterweg gegraven werd. Vanaf zoo'n wal (stort genoemd) heeft men soms heerlijke uitzichten. Hier en daar, verspreid, prachtige duinplasjes.

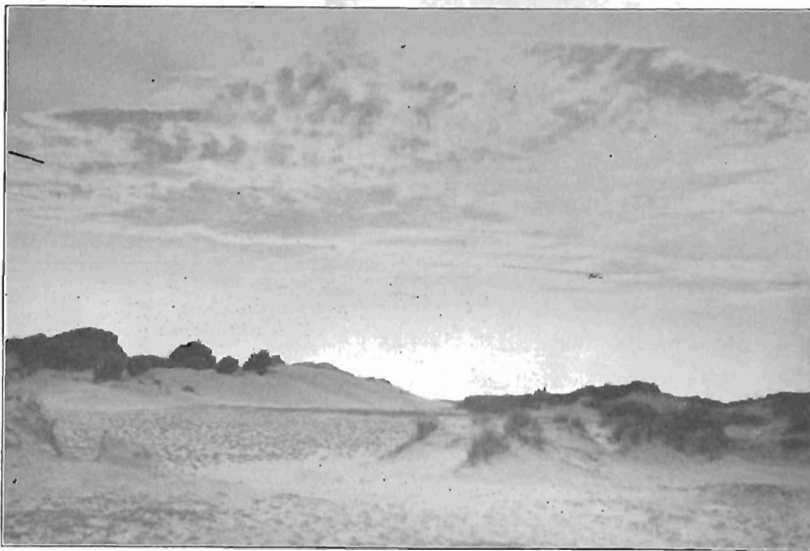
We gingen op stap. De vlieren waren tegen het bloeien aan. Daarvoor waren we dus nog net te vroeg, maar wat de vogels betreft, waren we mooi op tijd. Op ieder stukje vlak land zaten de berg-eenden, die opvlogen, zoo gauw we naderden, groote op ganzen gelijkende eenden, prachtig wit en bruin en rood en zwart; wit, zwart en rood waren ook de scholeksters, ieder exemplaar lawaai makend voor zes. We kwamen op de groote stukken, waar de vischdiefjes broedden, vlak land, bezaaid met kleine duintjes. Nu was het oppassen, want overal lagen de eieren. Voorzichtig loopen, om er toch maar geen stuk te trappen. Enkele honderden zie je zoo in een korten tijd. Hier en daar liggen al jongen in het nest, één dag oud, sommigen net uitgekomen en nog heelemaal nat; de eitand, waarmee de schaal werd opengebrouwen, is nog

goed te zien. Daar heeft een der ouders het voer gebracht, het is een garnaal. Ginds is al een vluggertje, een dag of wat oud, hij verdwijnt in een bosje helm, ais we naderen. Boven onze hoofden krijschen de verontruste ouders; wat een vlucht, hoe schittert de zon op hun lichtblauwe vleugels, hoe blinkt hun donkere scheidkap op; we gaan steeds verder, achter ons keert gestadig de rust weer.

Twee kolonies van groote sterns zijn er. We gaan voorzichtig er een kijkje nemen. Ze liggen tegen een hellinkje aan. Op een afstand zijn ze al merkbaar aan de stank.

Daar gaat de heeie troep omhoog. Grooter zijn deze vogels dan de vischdiefjes en blanker, veel blanker. Hel schitteren hun lijven in de zon. Wild vliegen ze dooreen, maar als wij weer doorgaan, komt er orde in hun vlucht. Ze vormen nu groote cirkels, nu worden het spiralen, die naar beneden uitzakken, daar bereiken de eersten de kolonie en zetten zich neer, bij elken omzwaai vallen meerderen in en nu is alles weer in rust. Vlak op e'kaar zitter ze op hun eieren, zoo maar in 't zand neergelegd. De vischdiefjes maken nog een nest, de groote stern spaart zich de moeite.

Langzaam aan bereiken we het strand en zakken steeds zuidelijker af, we kunnen niet naar de kluten, die hebben al jongen, en kluten met jongen moeten gemeden worden als de ziekte, terwille van de jongen. Gelukkig vinden we nog een prachtig klutennest met drie eieren tusscher de schelpen. Het nest is een fort van schelpen, al broedende verzameld, zoodat er rondomheen een kale ring van zand is ontstaan. Dan opeens zijn we bij de dwergsterntjes aangeland. Daar

DE BEER : ONDERGAANDE ZON BOVEN 'T DUIN

DE BEER : BAKENGAT

DE BEER : STERVENDE ZEEKOET

NEST VAN DEN KLUUT

vliegen ze boven ons hoofd, de ijle, teere figuurtjes, enkel elegance en lenigheid. Ze zijn tegen de stralende lucht haast niet te zien. We zijn verrukt van 't schouwspel en blijven vol eerbied staan. Zijn deze vogels net weggevlucht van de hand van den Schepper; heeft Hij ze voor een oogenblik de vrijheid gegeven op dezen zomerdag? Zijn het de dartelende vlinders uit Zijn hemeltuin? Heeft Hij ze gezonden, opdat zij ons verrukken en wij Hem loven zouden?

Ze blijven kringen boven onze hoofden. Zullen zij zich straks op onze handen zetten en zich laten bewonderen, deze teere voortbrengsels van goddelijke liefde?

Neen. Er is iets anders, dat hen aan de plek bindt, waar wij staan. We zijn in de buurt gekomen van hun eieren. Wij, vandalen, wij staan in hun heilig broedgebied. Het is onrust en vrees, die hen aan ons binden. Vrees voor de grofheid en wreedheid en ondoordachtheid van den mensch.

Ja, zoowaar, vlak bij ons liggen in een kuiltje in de schelpen twee kleine eitjes; een eindje verderop liggen er nog eens twee, en links van ons zelfs drie. Kleine, zandgrijze, gespikkelde eitjes. Een wonder dat we ze zien. Ze liggen daar tusschen de schelpjes. Lichtgroen zijn die en zacht-blauw, en rose, en geel en wit, de teerste kleuren van de schepping zijn de kleuren van de wieg voor de jonge sterntjes. Hoe krijgen wij daar die leelijke, grove, zwarte voeten weer tusschen uit? Wat een indrukken laten onze stappen achter! We hebben het schelpendons gekreukt, geplet. Wat knirpt het onder onze hakken. Nee, dit schelpenstrandje is geschapen voor de vlugge,

ijle sterntjes, en omzichtig verwijderen we ons. Nu zijn de zwarte plekken van onze schaduwen weg van het blinkende paradijsje, nu zit op elk paar eitjes een klein sterntje met zwart, wit geblest, schedelkapje tusschen al de fijne kleuren, die Gods hand te maken wist.

Warm en hongerig rusten we uit in een lekker duinpannetje. De thermosflesschen gaan open, het brood wordt rondgedeeld. Over onze hoofden vliegen de bergeenden, langs ons heen komen de kieviter en de vischdiefjes, voor onze voeten spelen de konijnen. Van de pleviertjes en strandloopertjes, die we zagen, zwijg ik, zooals van vele andere schoone dingen meer. Het was eigenlijk teveel, dien dag. Later zitten we op een hoog duin, zonder spreken. De zon is lekker, ongelooflijk lekker, zooals een voorjaarszon zijn kan. We loopen een anderen weg terug, om de vogels niet nog eens te verontrusten. We vinden in de wei het nest van een tureluur en een jong kemphaantje, misschien twee dagen oud, dat hopelooze pogingen doet, om met zijn nog zwakke steltjes de grassprietten te overwinnen. Staartknikkende tapuiten zijn er overal, evenals staartwippende langooeren.

We gaan nog even den Waterweg langs en hopen, dat Slis, de veerman, ons vergeten zal. Maar hij is rampzalig goed op tijd aan den steiger. Dus varen we over en stappen in den trein. En komen thuis en slapen dien nacht als rozen en droomen, dat we dwergsterntjes zijn, rustend tusschen de teere kleuren van het schelpstrand.

NAJAAR.

Daarna is de zomer gekomen met zijn daverend geweld, de weiden en de akkers golvend van pluimend gras en ruischend graan. De boomen dicht van donkerend blad, de voeten der struiken weggezonden in een warreligen groei van kruid en onkruid zonder tal. Toen is de hei gaan bloeien. En de bijen zijn weggetrokken van huis, om kostelijken nectar te verzamelen en de menschen zijn uitgegaan om de hei te zien in zijn paarse pracht. De hei en ik denk met weemoed aan wat er nog slechts van over gebleven is, aan al de vlakten, die voor altijd verdwenen zijn onder de hand van de ontginners. Vanavond bladerde ik met een vriend in de dissertatie van een bioloog. Wij maakten luchtigjesweg opmerkingen over de stellingen, waarvan we de meeste niet begrepen. Toen lazen we als stelling no. 8: De Nederlandsche heidevelden zijn niet door toedoen van den mensch ontstaan en bijna gelijktijdig maakten we de aanvullende opmerking: maar zijn door 's menschen toedoen wel vernietigd.

Augustus is voorbijgegaan en September kwam en met September het plan om getweeën in October een dag en nacht op de Beer te gaan doorbrengen en iets te zien van den vogeltrek. Wat men van tevoren van zoo'n plan al genieten kan! Hoe alle mogelijkheden worden overwogen en berekend! Een lijstje wordt opgemaakt van alles, wat we mee moeten nemen en een ander lijstje van de verschillende vogelsoorten, die we kans hebben daar te ontmoeten.

En eindelijk is de dag aangebroken. Voor 't Utrechtsche station ontmoeten we elkaar, zwaar gepakt en

gezakt, want al zal de expeditie maar 24 uur duren, we hebben toch haast evenveel noodig als voor 't verblijf van een week. In den trein worden we wel wat aangegaapt, maar daar zijn we bij dergelijke uitstapjes al aan gewend. In Rotterdam veroorloven we ons de luxe van een taxi om ons van 't eene station naar het andere te brengen. 't Is onderdehand al donker geworden en als we te Hoek van Holland aankomen, staat de maan aan den hemel. Koelewijn wacht ons op met den sleutel voor 't huisje aan den overkant, we hangen onze spulletjes om en zoeken het steigertje op, vanwaar de vlet ons naar het beloofde oord brengen zal. Slis is nog aan den maaltijd en zachtjes pratend en een pijpje rookend, genieten we, zittend in 't gras, van den kostelijken avond.

Een oogenblik later varen we de haven uit en den Waterweg op. Maan op de golven. Stille zachte schaduwen rondom. Een heldere hemel. Roepende vogels. De wensch komt bij ons op, dat dit den ganschen nacht zoo mocht voortgaan. Details hebben nu geen waarde, ook niet het detail van ons eigen bestaan. Gods eeuwigheid rust op de aarde en neemt alles in zich op. Zacht glijden we voort over het vloeibaar zilver van den stroom.

Dan zijn we er. De boot ligt aan den steiger. We spreken met Slis af, wanneer hij ons den volgenden avond weer zal komen halen en met een „wel te rusten” nemen we afscheid. Over het steigertje bereiken we den wal en het duin. De welluidende roep van een wulp verwelkomt ons.

Zoo gaan we het bekende paadje op en af naar het bewakershuisje van de vereeniging tot bescherming van vogels. Onze zaklantaarns behoeven nauwe-

lijks dienst te doen. Met een zucht van welbehagen, die niet enkel uit verlichting geboren is, werpen we, aan ons doel gekomen, de bagage af. We zijn er weer! We zijn weer in de stilte en in de eenzaamheid.

Plechtig wordt de deur ontsloten en de installatie begint. Alles uitgepakt, een plaatsje gegeven en de bedden opgemaakt. Dan komt de zorg voor de middagpot. Cudergewoonte hebben we soep in blik meegenomen. Maar, o ramp, m'n primus weigert. Al het doorsteken helpt niet. Mijn vriend kijkt hoonend, hij haalt zijn verslaggeversboekje al uit den zak, om dit feit vooral niet te vergeten. Ik pomp en pomp, en dreig weldra met m'n primus uit elkaar te zullen springen. Mijn vriend kijkt hoonender en de eerste regels verschijnen op het papier. Ik dreig, dat, als hij hiervan werk maakt, ik hem vannacht in de duinen zal later verdwalen, en hij, nieuweling op de Beer, ziet in, dat hij goede vrienden moet blijven met mijn meerderheid van terreinkennis, en, hoewel met tegenzin, hoonende blik en boekje verdwijnen beide.

Dit maakt de primus echter niet aan het branden. Ik moet mijn minderheid erkennen en geef het op. Het oude petroleumstel brengt uitkomst. Kostbare kwartieren zijn verknoeid, maar de soep komt warm en smaakt voortreffelijk. De goede zorgen van mijn vrouw hebben ons nog vruchten in blik als toespijs verschaft.

Door de ervaring wijs geworden, laten we de erwtensoep geen kans om op te drogen en harde korsten te vormen aan den binnenkant van de pan, onder 't eten stond het water al weer op, dat als afwasch- en theewater beide dienen moet. Een flinke hoeveelheid thee wordt in de thermosflesschen gedaan, en dan op

stap. Eerst den Waterweg langs naar zee. In het maanlicht worden groote troepen meeuwen zichtbaar, die krijschend heen en weer vliegen, opschuiven, als we naderen en achter ons weer neerstrijken. Daar tusschendoor zoo af en toe de fluit van een wulp. Het zicht valt niet mee, al is de hemel helder. We moeten de lantaarns zoo nu en dan laten aanflitsen om te kijken, waar we onze voeten zetten. Veel trek is er niet nu; de lucht is zonder geluiden.

We naderen het strand. Fantastisch lichten de plassen op, die hier overal staan. Daaromheen en daarbij loopen en staan vogels, maar we kunnen niet onderscheiden wat het zijn. Als we naar boven kijken, zien we telkens de vage schimmen van trekkende kraaien voorbij glijden. Onafzienbaar groot is de vlakte voor onze voeten. In de verte bruist de zee, de maan speelt met het bewegelijke water, zijn lichtglansen verschieten naar alle zijden; zij is als een kind, dat, met een spiegeltje in de hand, lichtplekjes dansen doet hier en daar.

Nadat onze voeten genoeg gesopt hebben in het vocht van den bodem, zwenken we af, de z.g.n. aanspoelselhoek heeft z'n voorraden rijkelijk aangevuld, langs heel de kust loopt een breede, zware lijn van stukgeslagen, heel en half verrotte planten, stukken hout, manden, flesschen, kortom alles wat de zee bij hoogen vloed en storm op het strand werpt.

Nu het bakengat opgezocht. Hier opent zich het duin voor alles, wat vanuit zee het land wil binnendringen, hetzij water of mensch. Ongeloovig sta ik even te kijken bij den witgatplas. Is dit hetzelfde duinplasje, dat 's zomers telkens weer geheel dreigt op te drogen en je soms tot wanhoop brengt, als je je

schuilhut aan 't eind gebouwd hebt, zoodat je kans loopt na een paar dagen droogte geen water, maar modder voor je te hebben? Het is vol water nu, een echte fijne plas, waarvan je wel wilde, dat hij zijn leven wat langer rekte, dan tot aan den zomer.

We trekken hem om, maar worden plotseling opgeschrikt door het beweeg van een paar forsche gedaanten tusschen de duindoorns. Langzaam en snuivende naderen ze ons. Het zijn koeien. Jong vee, dat ver weg van de boerderij is uitgezworven en in het maanlicht naar voedsel zoekt. Ze kijken ons nauwelijks aan en zetten kalm en rustig hun onderzoekings-tocht voort. Links van ons is nu de vlierenlaan, een donkere hooge gedaante, die we morgen nog wel zullen bezoeken. Achter de vlierenlaan klimmen we nu het stort op en genieten vanaf onze hooge standplaats een ongelooflijk uitzicht naar beide kanten. Naar den Waterweg toe duindoorns, de donkere silhouetten van dennenplantsoen en daarachter de streep van het water, aan de overzijde waarvan de lichten van Hoek-van-Holland als klare sterren te fonkelen staan.

Naar het binnenland toe op den achtergrond duinen en een tweede stort, daartusschen de woeste groei van duindoorns en vlier; heel in de verte, verloren gaande in de schaduw van den nacht, groote grasvlakten.

Hoe lang we daar stonden, weet ik niet. Misschien kort, misschien geruimen tijd. Wat was hier kort of lang? Eindelijk rukten we ons los en sloegen den weg naar huis in. We dronken thee en stopten een pijp en zwegen bij gebrek aan woorden, om elkaar te vertellen, hoe mooi dit alles was.

Een oogenblik later kropen we in onze slaapzakken,

onze geest ingesteld om op een vroeg uur het lichaam weer wakker te roepen, opdat ons niets zou ontgaan, van wat er dan te zien en te genieten zou zijn.

Dat uur kwam en ging voorbij, want stroo is eigenlijk te goed, om op te slapen, maar gelukkig was het niet al te laat, toen we in den heerlijken, frisschen morgen ons wasch- en theewater schepten uit de put en ons toilet voor den komenden dag in orde maakten.

't Was fijn weer, zoo'n ongelooflijk-mooie Octobermorgen, waarop je uren loopen kunt zonder moe of warm te worden. 't Liefst waren we maar meteen weggetrokken, om geen tijd te verliezen, maar onze slavernij aan 't vleesch dwong ons voedsel voor den dag klaar te maken. Vol ongeduld en haastig, elkan- der aansporend en van getreuzel beschuldigend, werd alles klaar gemaakt; over onze hoofden gingen al de kieviten en de kraaien, kom aan, voortgemaakt, geen kwartier meer verknoeid van dezen kostbaren dag.

De rugzakken werden volgepakt met kostbare lading, die straks ongetwijfeld voortreffelijk smaken zou, de kijkers omgehangen, bovendien verscheen op mijn linker heup een geweldige zwarte puist: het fototoestel, de hoededoos, zooals mijn metgezel het apparaat spottend pleegt te noemen; wat niet verhindert, dat hij mij steeds smeekt om dat ding mee te nemen. Spot straft echter steeds zichzelf: van onze gemeenschappelijke expedities bestaan slechts enkele goed geslaagde foto's, de meeste mislukken. Enfin, de hoededoos ging mee; wanneer ik hem verschoof er op m'n buik hing, had ik een soort tafeltje voor me, waarop ik, al loopende, van alles leggen kon. Ik vergeet nooit den klank van eerbied, die er in de stem van den portier van ons hotel in Lugano kwam, een paar jaar ge-

leden, als hij mij het toestel aanreikte, wanneer ik uitging: „Das Apparat!”

De route ging nu door de donkerte van de vlierenlaan, overal zat het judasoor, dat fijne zwammetje, dat den vorm van een oor heeft, nog om de takken, de grond was vochtig, en het was er koel. De verrassing is groot, als 't einde van de laan bereikt is en men vanaf de hoogte van 't stort opeens de wereld open voor zich liet liggen. Recht vooruit is de opening van 't bakengat, die naar zee voert, aan weerskanten daarvan duin, met doorns dicht bezet, links de uitlooper van den witgatplas, nu, in tegenstelling met 's zomers, zich ver naar ons uitstrekkend. Hier scheen de zon ons heerlijk op onze huid. Wij gingen naar beneden en zochten een eind verderop een rustig plekje. De trek was in vollen gang. Het is niet mijn bedoeling in cijfers en namen uit te drukken wat wij zagen. Telkens maakten zich groepjes vogels los van een duintje in 't noorden en trok over ons heen naar een duintje in 't zuiden of zette koers naar het strand, waar den vorigen avond onze voeten in 't water geplast hadden. 't Waren Kieviten, kraaien, plevieren, meezen, lijsters. Ze doken op, onverwachts, ze kwamen over en gingen voorbij. Met rappen vleugelslag spoedden ze zich voort langs den grond; wat was er gebeurd ver weg, dat daar die eindelooze stoet voorbijkwam, de eene golf achter de andere, wat roerde er in het innerlijk van deze opgejaagde wezens, dat zij rusteloos voorttrokken, voort . . . . voort . . . .?

„Waarheen gingen hun weg, wat was het doel van hun tocht?”

Eén van de kostelijkste dingen was een troepje staartmeezen, dat op eens zich losmaakte van den

achtergrond en in prachtige golflijntjes overkwam, vliegende streepjes, naar voren toe verdikt; enkel sierlijkheid en schoonheid.

Dan kwamen er onophoudelijk plevieren, goud- en zilverplevieren, de zilverplevieren gemakkelijk te herkennen aan de zwarte okselveeren; snel vlogen ze en laag naar het strand, alsof de maaltijd geen minuut langer kon worden uitgesteld.

We lagen er, ik weet niet, hoe lang, maar om tien uur was het hevigste van den trek voorbij en we stonden op; wat er ook gebeurde, dit was vandaag niet meer te overtreffen, de dag was goed, meer dan goed, de rest was allemaal toegift en 't was nog maar tien uur in den morgen.

Zoo zochten we dan het strand op en zagen de plevieren voedsel zoeken en de strandloopertjes coquetteeren en flirten met de aanvloeiende uitloopers van de op het strand geworpen golven. Eenden lagen in zee, meeuwen hingen er boven, meer naar binnen stonden de grijze figuren van de wulpen, die soms op eens verrasten door een welluidenden triller.

Langs het strand ging het nu naar het zuiden. Daar bewoog iets voor ons uit. De kijker gericht. 't Was een zeekoet, die niet heelemaal fit leek. Helaas, ja, hier speelde zich op het zonnige, ruime strand een klein treurspel af. De vogel was op zee in een olievelde geraakt en machteloos geworden en aan land gespoeld. Nu streed hij zijn laatsten strijd, die onherroepelijk in zijn nadeel zou worden beslist. Wij stonden bij den armer kerel. Straks zou hij zijn hals uitstrekken in het zand; een zilvermeeuw of een mantelmeeuw zou komen en met zijn scherpen snavel zijn buik openrijten en zich te goed doen aan zijn inge-

wanden. Olieslachtoffer. Daar is het alles mee gezegd. „Geef hem een klap op z'n kop; dan wordt het ergste lijden hem bespaard.” „Doe jij het?” „Nee, liever niet, jij?” „Nu, ik ook liever niet.” En zoo lieten wij hem achter op het strand en den heelen dag achtervolgde ons de gedachte, dat we hem toch maar beter hadden kunnen doodslaan, en veel later nog, als we dezen prachtigen dag in herinnering brachten, zei de een of de ander: „Weet je nog, die zeekoet? Stom, dat we d'r geen eind aan gemaakt hebben.”

Hij was zoo langzamerhand een vlekje geworden achter ons en weldra niet meer waar te nemen. We naderden de Zuidpunt. Maar eerst gingen we naar binnen, de duinen in, om een beschut plekje op te zoeken, om wat uit te rusten en de rugzakken leeg te maken. Het eerste wat in het zand terecht kwam, was de hoededoos, toen gingen de kijkers, de rugzakken volgden dra en daar lagen we zelf, lang uitgestrekt, onder Gods blauwen hemel, ver weg van alles wat beschaving heet. Er trokken toch nog kieviten, maar hevig was 't niet meer.

Bij de Zuidpunt wemelde het van de eenden, ze waren te ver weg om zeker te zijn van de soorten, alleen de pijlstaarten waren door hun opvallende kleur gemakkelijk te onderscheiden. Ik weet niet hoeveel er lagen, zeker enkele duizenden; soms vloog een troep op, maakte een groote ronde en viel dan weer in; ook vertrokken er in een lange rij naar andere oorden en namen nieuwe hun plaatsen in. We zaten tusschen de schelpen, 't was October en we voelden geen koude, dat was niet enkel enthousiasme, dat was voor 't grootste deel 't gevolg van 't ongelooflijk mooie weer.

„Ja, vooruit naar huis terug. Binnendoor is 't nog een mooi eind.” Zoo zegden we de zee en het strand vaarwel en zochten tusschen de duinen door en langs den binnenkant den weg naar huis weer op. Overal geweldige plassen en een woeste eenzaamheid. Op een grasveldje stond nog een troep ganzen, die onze nadering slecht verdroegen. Konijnen sprongen naar alle kanten voor ons uit. En toch was ons apparaat geen schietapparaat. Enkele bekende plekjes werden nog even opgezocht, voorvallen van vroeger verteld, zigzaggend liep zoo ons spoor naar 't noorden.

We vonden de plekken, waar de parnassia had gestaan. Die moest dien zomer wel rijk gebloeid hebben. Scholeksters hielden ons zoo'n beetje gezelschap, af en toe dook de schim van een kiekendief op, die haastig weer afdroop op ons blijkbaar geen vertrouwen wekkend gezicht.

Daar was 't uitzicht weer vanaf 't stort, wat een andere toon hebben alle dingen nu bij zonlicht, dan vannacht, toen de maan scheen. Het is ook nu de moeite waard, om een oogenblik te blijven staan.

Ziezoo, dan scherp rechts af en steil naar beneden en we botsen bijna tegen onze tijdelijke woning op, die we zoo spoedig alweer moeten verlaten. De huiselijke bezigheden nemen een aanvang. Terwijl het water langzaam verhit wordt op het petroleumstel — o verraderlijke primus, die ik straks nog weer meenemen moet ook — hangen we buiten een beetje om en rooken een pijpje. We waren telkens getroffen door den rijkdom aan vrucht van de liguster, ook hier hingen de bessen in zware trossen neer, „als druiven” zeiden we. 't Was helaas niet licht genoeg meer en ook te winderig om er een behoorlijke foto van te maken.

Het water was eindelijk klaar en de soep werd bereid. Erwtensoep met fruit, dat was een rijk maal na een rijken dag.

Slis en de trein maakten de rest van onzen dag af.

Voor- of najaar op de Beer, welk een tegenstelling. Maar mooi zijn beide en rijk en belangwekkend.

HET WINTERGOLD.

Het water was het heele najaar veel te hoog geweest. Het rietsnijden was daardoor laat geworden. Alleen de hoogere stukken had men kunnen bereiken en nu was het elken dag wachten op val. Eindelijk, begin Januari, zette de oostenwind door, de IJssel zakte langzaam maar gestadig, nu kwamen de punters van allen kant aanzetten, om de gouden vruchten van den winter af te snijden en thuis te halen.

Groen was het opgeschoten tusschen de dorre stoppeis van het vorige jaar, het riet; het had de boorden van de rivier bewegelijk en levend gemaakt en in den zomer zich deftig gekleed in een bontmantel van lilagrijs. Toen had het schuilplaats geboden aan den karekiet en den rietzanger; de roerdompen en de kiekendieven hadden er hun nesten opgestapeld; de waterhoentjes en koeten hadden er schuilplaats gezocht en er gezelschap gevonden aan eenden van verschillende soort, en het had er geleefd van de muggen.

Het najaar kwam en daarmee de verlatenheid. De wind begon te fluiten door de hard geworden sten-